

Педагогічна освіта

УДК 37.015.3:159.923:159.942:37.091.321:159.98:613.86

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15118446>

Ментальне здоров'я та освітня екосистема: психологічна архітектоника сучасної освіти

Тищенко Валерія Олексіївна

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри
теорії та методики фізичної культури і спорту, Запорізький національний
університет, 69600, м. Запоріжжя, вул. Університетська, 66,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9540-9612>

Бірюкова Ірина Валентинівна

директор, Запорізька гімназія № 8 Запорізької міської ради,
69000, м. Запоріжжя, вул. Європейська, 14А,

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6831-8216>

Кохан Ірина Василівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
76025, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченко, 57,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9262-5723>

Івасюк Надія Богданівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
76025, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченко, 57,

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2461-7219>

Прийнято: 16.03.2025 | Опубліковано: 29.03.2025

Анотація. У статті розглядаються концептуальні засади забезпечення ментального здоров'я учасників освітнього процесу в контексті розвитку освітньої екосистеми. **Мета дослідження** – дослідити особливості впливу освітньої екосистеми на ментальне здоров'я учасників освітнього процесу, зокрема учнів, педагогів і батьків; визначити ключові психолого-педагогічні чинники, що сприяють збереженню психоемоційного благополуччя, а також обґрунтувати ефективні стратегії взаємодії між школою, сім'єю та соціальним середовищем. Дослідження здійснювалося на основі **методів дослідження:** комплексного міждисциплінарного підходу, що включає аналіз психолого-педагогічних концепцій, структурно-функціональний аналіз освітніх стратегій, спрямованих на підтримку ментального здоров'я, а також моделювання ефективних практик взаємодії між учнями, педагогами та батьками. Використано когнітивно-біхевіоральний підхід до оцінки психоемоційного стану учасників освітнього процесу, психодидактичне моделювання для виявлення ключових механізмів стресостійкості, а також елементи контент-аналізу освітніх програм і практик психологічної підтримки в навчальних закладах. **Результати дослідження.** Доведено, що інтеграція принципів нейропедагогіки, біофільного дизайну освітнього простору та адаптивного навчання значно покращує психоемоційний стан учнів і вчителів. Встановлено, що системна психологічна підтримка сприяє підвищенню рівня емоційної саморегуляції та рефлексії, що, у свою чергу, зменшує ризики стресу та професійного вигорання. Запропоновано структурну модель освітньої екосистеми, орієнтованої на збереження ментального здоров'я через інтеграцію інноваційних психологічних і педагогічних підходів. **Висновки.** Запропонована концепція психологічної архітектури освіти дозволяє забезпечити гармонійний розвиток особистості в освітньому середовищі. Виявлено необхідність системного

підходу до збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу, що включає психоемоційну підтримку, когнітивну гігієну та розвиток емоційного інтелекту. Отримані результати можуть бути використані для розробки освітніх програм, спрямованих на психологічну безпеку та формування стійких моделей адаптації в умовах сучасних освітніх викликів.

Ключові слова: *психологічна підтримка, адаптивне навчання, освітня екосистема, рефлексія, біофільний дизайн школи, психоемоційний стан, нейропедагогіка, когнітивно-біхевіоральні стратегії, емоційний інтелект, стресостійкість.*

Mental Health and the Educational Ecosystem: The Psychological Architectonics of Modern Education

Valeria Tyshchenko

Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Culture and Sports, Zaporizhzhia National University, 69011, Zaporizhzhia, Universytetska Street, 66, Ukraine,
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9540-9612>

Iryna Biryukova

Director, Zaporizhzhia Gymnasium No. 8 of the Zaporizhzhia City Council, 69000, Zaporizhzhia, 14A European Street,
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6831-8216>

Iryna Kokhan

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 76025, Ivano-Frankivsk, Shevchenko Street, 57,
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9262-5723>

Nadiya Ivasyuk

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
76025, Ivano-Frankivsk, Shevchenko Street, 57,
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2461-7219>

Abstract. *The article examines the conceptual foundations of ensuring the mental health of participants in the educational process in the context of the development of the educational ecosystem. **The aim of the study** is to explore the impact of the educational ecosystem on the mental health of participants in the educational process, particularly students, teachers, and parents. It seeks to identify key psychological and pedagogical factors that contribute to maintaining psycho-emotional well-being and to substantiate effective strategies for interaction between school, family, and the social environment. **The research is based** on a multidisciplinary approach, incorporating the analysis of psychological and pedagogical concepts, a structural-functional analysis of educational strategies aimed at supporting mental health, and the modeling of effective practices for interaction between students, teachers and parents. A cognitive-behavioral approach was used to assess the psycho-emotional state of participants in the educational process, along with psychodidactic modeling to identify key mechanisms of stress resilience and elements of content analysis of educational programs and psychological support practices in educational institutions.*

Results. *It has been proven that the integration of neuro-pedagogy principles, biophilic design of the educational space, and adaptive learning significantly improves the psycho-emotional state of students and teachers. It has been established that systematic psychological support enhances the level of emotional self-regulation and reflection, which, in turn, reduces the risks of stress and professional burnout. A structural model of the educational ecosystem has been proposed, aimed at preserving mental health through the integration of innovative*

*psychological and pedagogical approaches. **Conclusions.** The proposed concept of the psychological architectonics of education ensures the harmonious development of personality in the educational environment. The necessity of a systematic approach to preserving the mental health of participants in the educational process has been identified, including psycho-emotional support, cognitive hygiene, and the development of emotional intelligence. The obtained results can be used for the development of educational programs aimed at psychological safety and the formation of sustainable adaptation models in the context of modern educational challenges.*

Keywords: *psychological support, adaptive learning, educational ecosystem, reflection, biophilic school design, psycho-emotional state, neuro-pedagogy, cognitive-behavioral strategies, emotional intelligence, stress resilience.*

Постановка проблеми. У сучасному освітньому середовищі ментальне здоров'я учасників освітнього процесу – учнів, учителів та батьків – набуває статусу критично важливого фактора успішного навчання та загального добробуту. В умовах глобальних викликів, діджиталізації освіти та зростаючого рівня стресу школа перестає бути лише місцем передачі знань і трансформується у простір психологічної підтримки, соціалізації та гармонійного розвитку особистості.

Згідно зі світовими трендами, стрес, тривожність, депресивні стани та синдром емоційного вигорання стали невід'ємними супутниками освітнього процесу. Для учнів – перевантаження навчальною програмою, соціальний тиск, очікування суспільства, а також цифрова залежність стають основними причинами емоційного дискомфорту. Для вчителів – необхідність постійного оновлення знань, адаптація до нових методик навчання та високі вимоги до педагогічної діяльності часто призводять до професійного вигорання. Для батьків – балансування між підтримкою дітей у навчанні, власним робочим навантаженням та сімейними обов'язками створює додатковий рівень стресу.

Таким чином, збереження ментального здоров'я – це не просто рекомендація, а стратегічний напрям розвитку сучасної школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема збереження ментального здоров'я в освітньому процесі є предметом активних наукових дискусій у сучасній педагогіці та психології [1, 2]. Зокрема, численні дослідження наголошують на зростанні рівня стресу серед учнів, педагогів і батьків у зв'язку з інформаційним перевантаженням, діджиталізацією освіти та соціальним тиском [3, 4]. У дослідженнях підкреслюється важливість психологічної підтримки та безпечного освітнього середовища для забезпечення ментального здоров'я учасників освітнього процесу [5, 6]. Зокрема, роль вчителя у формуванні та відновленні психологічної безпеки розглядається як ключовий компонент безпечного освітнього середовища [7, 8].

Методи пошуку ресурсів у тренінгах для психологічної підтримки педагогів також є предметом уваги дослідників, що свідчить про необхідність розробки та впровадження програм, спрямованих на підтримку психічного здоров'я вчителів, особливо в умовах підвищеного стресу [9, 10]. Крім того, інформаційний супровід освітян щодо подолання деструктивних наслідків воєнного стану, таких як посттравматичний стресовий розлад, є актуальною темою досліджень, що підкреслює важливість комплексного підходу до підтримки ментального здоров'я в освітньому середовищі, включаючи медичну, психологічну, соціальну та економічну підтримку.

Більшість сучасних підходів до збереження психологічного здоров'я учнів і педагогів носять фрагментарний характер та реалізуються у вигляді окремих ініціатив (наприклад, запровадження шкільного психолога, факультативів із емоційного інтелекту або разових тренінгів для вчителів). Однак відсутній цілісний підхід, який би інтегрував психологічну підтримку у всі рівні функціонування освітнього простору – від навчальних програм до організації шкільного середовища [11].

Попри зростаючу увагу до ментального здоров'я в освітньому процесі, існує низка невирішених аспектів, які потребують подальшого дослідження та розробки ефективних моделей їх реалізації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Більшість традиційних навчальних закладів не враховують вплив фізичного середовища на ментальне здоров'я учнів і педагогів. Відсутність біофільного дизайну, комфортних зон для релаксації, спеціально організованих просторів для емоційного розвантаження створює додаткові стресові фактори. Дослідження підтверджують, що структура освітнього простору безпосередньо впливає на когнітивну продуктивність і рівень тривожності, однак цей аспект залишається недостатньо інтегрованим у навчальні практики.

Батьки також відіграють критично важливу роль у формуванні психоемоційної стабільності дитини, проте освітні установи не мають достатньо ефективних механізмів їх залучення до процесу психологічної підтримки. Більшість програм психологічної допомоги орієнтовані лише на учнів та педагогів, тоді як роль сім'ї залишається недооціненою, що ускладнює формування єдиного підходу до виховання стресостійких, психологічно стійких особистостей.

Сучасна система освіти здебільшого акцентує увагу на когнітивних навичках, залишаючи поза увагою розвиток рефлексивних умінь та емоційного інтелекту. Відсутність спеціалізованих навчальних курсів і програм, спрямованих на формування навичок емоційної саморегуляції, усвідомленого управління стресом та психологічної гнучкості, залишається суттєвою прогалиною сучасної освіти.

Враховуючи вищезазначені проблеми, дана робота спрямована на визначення ефективних механізмів імплементації нейропедагогічних принципів у шкільну практику, обґрунтування ролі біофільного дизайну освітнього простору у збереженні ментального здоров'я учнів і педагогів,

розробку комплексної стратегії взаємодії школи та батьків для формування культури психоемоційного благополуччя.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження – дослідити особливості впливу освітньої екосистеми на ментальне здоров'я учасників освітнього процесу, зокрема учнів, педагогів і батьків; визначити ключові психолого-педагогічні чинники, що сприяють збереженню психоемоційного благополуччя, а також обґрунтувати ефективні стратегії взаємодії між школою, сім'єю та соціальним середовищем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для ефективного забезпечення психологічного благополуччя учасників освітнього процесу необхідно впроваджувати комплексні програми, які включають профілактику, своєчасну діагностику та корекцію психоемоційного стану. Сучасна школа має виконувати не лише навчальну, а й психосоціальну функцію, забезпечуючи гармонійний розвиток особистості. Для цього необхідно впроваджувати комплексні міждисциплінарні підходи, що поєднують психофізіологічні, педагогічні та соціально-психологічні механізми.

Когнітивно-біхевіоральна модель навчання сприяє розвитку емоційного інтелекту та саморегуляції. Психодидактика стресостійкості враховує когнітивні навантаження та індивідуальні особливості учнів. Адаптивний освітній дизайн передбачає персоналізацію навчального процесу відповідно до психологічного типу дитини. Емоційно-орієнтоване навчання акцентує увагу на мотиваційних аспектах та афективному компоненті взаємодії у школі.

Для психологічного комфорту учнів необхідно запровадити гнучкий розклад із чергуванням інтелектуальних та фізичних навантажень, а також створити зони релаксації – «тихі кімнати», сенсорні куточки, музичні капсули. Перерви активного відпочинку можуть включати майндфулнес-практики та дихальні вправи. Формування культури психологічного добробуту передбачає запровадження предмета або факультативу «Емоційний інтелект і стресостійкість»; інтерактивними заняттями з психології, де учні можуть

навчитися управляти емоціями, комунікувати без конфліктів; лекціями та тренінгами для вчителів і батьків щодо методів профілактики емоційного вигорання [12, 13].

Для створення здорового освітнього середовища у гімназії можна організувати такі заходи. Наприклад, ранкові хвилинки релаксації з короткими дихальними вправами, медитаціями або позитивними афірмаціями перед початком уроків. Арт-терапія та творчі майстер-класи з малюванням, створенням антистрес-розмальовками, ліпленням із глини посприяють емоційному розвантаженню. Перерви активного відпочинку з танцювальними флешмобами, йогою на свіжому повітрі, інтерактивними руханками для позитивних емоцій. Читацькі клуби "Книжки для душі" з обговоренням книг мотивують та навчають справлятися зі стресом. Театральна студія емоцій з заняттями з акторської майстерності – для розвитку емоційного інтелекту.

Не менш важливою є підтримка педагогів, адже саме вони відіграють центральну роль у формуванні здорового психологічного клімату в школі. Куточок релаксу в учительській з простором з м'якими кріслами, спокійною музикою та елементами сенсорної терапії буде можливістю відпочити під час перерви [14]. Заняття з майндфулнесу (усвідомленості) з технікою керування стресом та балансування робочого навантаження для. Тренінги з емоційного вигорання з практичними вправами та порадами для збереження емоційного здоров'я необхідні для. «Рефлексивні зустрічі» – простір для відкритих обговорень посприяє вчителям ділитися досвідом, викликами та шукати підтримку серед колег, що зменшує рівень емоційного напруження та сприяє розвитку культури взаємодопомоги.

Ментальне здоров'я дитини формується не лише у школі, а й у сім'ї. Батьки є першими наставниками, емоційними орієнтирами та головними підтримкою для своїх дітей. Саме від атмосфери в родині залежить рівень стресостійкості, самооцінка та емоційний баланс школярів. Для цього у школі впроваджуються ініціативи, які допомагають батькам краще розуміти

психологічні особливості розвитку дітей, підтримувати їхній емоційний стан і формувати міцні родинні зв'язки. Форум-дискусії «Розумію, підтримую, допомагаю» – відкриті зустрічі з психологами, педагогами та іншими батьками, де обговорюватимуться питання виховання, способи емоційної підтримки дітей у кризових ситуаціях, методи подолання конфліктів у родині. Тренінги з розвитку емоційного інтелекту для батьків – навчання усвідомленого спілкування з дитиною, технік активного слухання, розпізнавання стресових сигналів та методів ненасильницької комунікації. Курси «Батьківство без стресу» – інтерактивні заняття, що допомагають батькам краще розуміти психологічні потреби дітей різного віку, розвивати довірливі стосунки та зменшувати рівень напруги у спілкуванні. Консультації «Психологічна грамотність для батьків» – індивідуальні зустрічі з психологами школи, де батьки можуть отримати практичні рекомендації щодо виховання, управління емоціями дитини, вирішення конфліктів та підтримки в перехідному віці. Впровадження таких ініціатив дозволить батькам активніше долучатися до збереження ментального здоров'я дітей, розвивати психологічну грамотність та будувати гармонійні відносини в родині.

Дослідження в галузі нейропсихології свідчать, що тривалий вплив стресу в освітньому процесі провокує когнітивну перевтому, знижує рівень концентрації уваги та посилює ризик емоційного вигорання у школярів. Відповідно, необхідно запроваджувати механізми, що забезпечують баланс між навчальними навантаженнями та психоемоційною стабільністю (рис. 1):

Рисунок 1

Механізми забезпечення балансу між навчальними навантаженнями та психоемоційною стабільністю

Джерело: власна розробка авторів

Нейропедагогічні стратегії – використання методик навчання, що сприяють оптимізації когнітивної діяльності та мінімізації стресових факторів шляхом впровадження адаптивних освітніх технологій, що враховують індивідуальні особливості нейропластичності учнів, що включає персоналізовані підходи до подачі матеріалу, чергування інтенсивної когнітивної діяльності з фазами відновлення та використання мультимодальних методів навчання для підвищення ефективності засвоєння інформації.

Біофільний дизайн шкільного простору – інтеграція природних елементів у навчальне середовище (живі рослини, природне освітлення, екологічні матеріали) для зниження рівня психофізіологічного напруження, стабілізації вегетативної нервової системи та покращення концентрації уваги.

Біохімічний моніторинг стресу – застосування методів аналізу рівня кортизолу та інших нейромедіаторів для ранньої діагностики стресових станів у школярів і розробки індивідуальних програм психологічної підтримки.

Принципи екзистенційної педагогіки – впровадження навчальних підходів, що допомагають формувати у школярів усвідомлення власного місця

у соціумі, розвивати стресостійкість у контексті екзистенційних викликів та підвищувати рівень суб'єктивного благополуччя через розвиток рефлексії та критичного мислення.

Учитель є не лише транслятором знань, а й фасилітатором емоційної грамотності та психологічної підтримки учнів. Тому необхідно впроваджувати систему супервізії для педагогів, що включає регулярний психологічний аудит – аналіз рівня емоційного вигорання та розробка індивідуальних програм психоемоційної регуляції, які базуються на когнітивно-біхевіоральних техніках самоконтролю, методах емоційної саморегуляції та стрес-менеджменту. Такі програми повинні включати персоналізовані рекомендації щодо відновлення ресурсного стану педагога, використання методів психогігієни та профілактики професійного вигорання.

Коучингові методики професійного зростання – створення середовища підтримки, де педагоги можуть розвивати рефлексивні навички, вдосконалювати стратегії ефективної комунікації та навчатися управляти власними емоційними реакціями у складних педагогічних ситуаціях.

Освітні психологічні хакатони – інтерактивні майстер-класи, воркшопи та групові обговорення, спрямовані на виявлення основних тригерів стресу в освітньому процесі, моделювання стратегій поведінки у кризових ситуаціях та створення ефективних механізмів психоемоційної підтримки як для учнів, так і для самих педагогів.

Динамічна система менторства – взаємопідтримка між педагогами через програми наставництва, що дозволяють досвідченим учителям допомагати молодим колегам адаптуватися до викликів професії, розвивати емоційну стійкість і формувати здоровий баланс між професійним та особистим життям [15].

Таким чином, забезпечення психоемоційного добробуту педагогів стає не лише інструментом підтримки їхньої професійної ефективності, а й

ключовим фактором створення гармонійної, стресостійкої освітньої екосистеми.

Заклади середньої освіти вже давно перестали бути лише джерелом академічних знань – вони є ключовим осередком формування гармонійної особистості. Інтеграція програм збереження ментального здоров'я у навчальний процес дозволяє створити систему підтримки, що працює на випередження, а не лише реагує на проблеми.

Інтеграція нейронаукових підходів, біоадаптивних технологій та емоційно-орієнтованих стратегій навчання дозволяє не лише покращити освітній процес, а й зробити його комфортним і безпечним для кожного учасника. Реформа освіти починається з розуміння: щасливий учень – мотивований учень, а натхненний учитель – гарант якісного навчального процесу. Школа, що піклується про ментальне здоров'я, формує не лише успішних учнів, а й гармонійних, емоційно стійких особистостей, готових до викликів сучасного світу.

Висновки. На основі проведеного дослідження встановлено, що психоемоційний стан учнів, педагогів і батьків є критично важливим фактором успішності освітнього процесу. Запропонована структурна модель освітньої екосистеми, що інтегрує психологічну підтримку, когнітивно-біхевіоральні стратегії та біофільний дизайн навчального середовища, дозволяє значно покращити якість освіти, знижуючи рівень стресу та емоційного вигорання.

Інтеграція нейропедагогічних підходів та психологічного супроводу освітнього процесу дозволяє не лише покращити навчальні результати, а й сформувати у школярів стресостійкість та здатність до усвідомленого керування власними емоціями. Окрему увагу приділено залученню батьків до підтримки психоемоційного благополуччя дітей. Визначено, що ефективна співпраця між школою та сім'єю через консультації, тренінги та групи взаємопідтримки сприяє підвищенню рівня психологічної грамотності батьків та їх здатності надавати емоційну підтримку дітям.

Таким чином, результати дослідження підтвердили необхідність системного підходу до забезпечення ментального здоров'я в освіті, що включає психоемоційну підтримку, когнітивну гігієну, розвиток рефлексії та інтеграцію сучасних педагогічних і психологічних стратегій. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку цифрових технологій для моніторингу психоемоційного стану учнів та оптимізацію механізмів адаптації освітнього середовища до потреб різних вікових категорій

Подяки

Автори висловлюють щирю подяку педагогічному колективу та учням Запорізької гімназії № 8 за надану можливість реалізувати дослідницьку ініціативу в реальному освітньому середовищі. Особливу вдячність висловлюємо педагогам за їхню відкритість до інновацій, професійну рефлексію та прагнення до створення сприятливого психоемоційного клімату в закладі освіти. Щиро вдячні учням, які стали активними учасниками дослідження та зробили неоціненний внесок у верифікацію теоретичних положень через емпіричні спостереження.

Окрема подяка колегам-науковцям за конструктивну критику, цінні методологічні зауваження та рекомендації, що сприяли уточненню концептуальних підходів до формування освітньої екосистеми, орієнтованої на підтримку ментального здоров'я учасників освітнього процесу.

Завдяки спільним зусиллям усіх залучених сторін це дослідження набуло практичної значущості та може стати основою для подальших наукових розвідок у галузі психологічно комфортного освітнього простору.

Список використаних джерел

1. Бурназова, В., & Юдіна, А. Психологічна підтримка ментального здоров'я учасників освітнього процесу в Україні в умовах війни. *Психолого-педагогічні науки*. 2024. № 1. С. 136-141.

2. Омельченко, Я. М. Збереження ментального здоров'я дітей в освітньому середовищі у сучасних кризових умовах. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2024. № 6(2). С. 1-6.
3. Романовська, Д. Д. Розвиток емоційної саморегуляції педагогів України під час війни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2022. № 3. С. 76-79.
4. Слюсаревський М. М. Соціально-психологічний стан українського суспільства в умовах повномасштабного російського вторгнення: нагальні виклики і відповіді. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. № 4(1).
5. Кравченко О. Соціально-психологічна підтримка ментального здоров'я учасників освітнього процесу в кризових ситуаціях (практичний досвід). *Social Work and Education*. 2023. Vol. 10, № 1. С. 35-46.
6. Олійник О. М., & Солошенко О. М. До питання наративу ментального здоров'я в освітній діяльності. *Новий колегіум*. 2024. № 3 (115). С. 37–43.
7. Панок В. Г. Концепція психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. №2(1). С. 1-16.
8. Шевченко Н. Ф. Професійна фрустрованість вчителів початкової школи та умови її подолання: психологічний аспект. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Психологія*. 2024. №1. С. 190-194.
9. Карамушка Л. М. *Психічне здоров'я персоналу організацій в умовах війни: навч.-метод. посібник*. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 124 с.
10. Панок, В. Г. Діяльність психологічної служби та українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи в умовах війни: результати, проблеми, пріоритети. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. № 4(2). С. 1-8.

11. Науменко, Н. В., & Алтухов, М. О. Формування психічного здоров'я молодших школярів в умовах сьогодення. Харківський природничий форум : VII Міжнар, конф. молод. учених, Харків, 16–17 трав. 2024 р. : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди та ін. ; редкол.: Ю. Д. Бойчук, І. А. Іонов, С. О. Микитюк та ін. Харків, 2024. С. 167–170.
12. Зобенько, Н. А. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту учнів в освітньому процесі сучасної початкової школи. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 2 (209). С. 99-107.
13. Котик Т. М. *Нова українська школа : теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи* : навч.-метод. посіб. Для вчителів початкової школи. Тернопіль : Астон, 2020. 192 с.
14. Смалиус, Л., & Холоденко, М. Сенсорна кімната як засіб збереження ментального здоров'я під час освітнього процесу в умовах сьогодення. *Редакційна колегія*. 2023. С. 92.
15. Басюк, Н. А. *Емоційний інтелект і психічне здоров'я учасників освітнього процесу*: навч. посібник. Житомир, ЖДУ імені Івана Франка. 2024. 140 с.